

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS 3.

- Alapvető követelmény, hogy a hulladék hasznosítása során előállított termék ne okozzon nagyobb környezetterhelést az elsődleges alapanyagból előállított termékénél (Alpár 2022).
- A hulladékkeletkezés az Európai Unió egészében és a legtöbb európai országban fokozódik, de lassabb ütemben, mint a gazdasági növekedés (EEA 2022).
- Az Európai Unióban a 2020-ban keletkezett összes hulladék mennyiségéért legnagyobb arányban az építőipar (37,1%) a felelős, míg a legkevesebb hulladékot a mezőgazdasági, erdészeti és halászati ágazat (1%) adja (Eurostat 2022a).
- Magyarországon 1995–2019 között 21 százalékkal csökkent a települési hulladék mennyisége (Eurostat 2021).
- 2021-ben Magyarországon a lakosságtól országos szinten elszállított hulladék mennyisége 2535 ezer tonna volt, melyből elkülönítetten 482 ezer tonnát gyűjtöttek be (KSH 2021).
- Hulladékgazdálkodás témában készült korábbi Infojegyzetek:
 - Hulladékgazdálkodás 2015/49.
 - Hulladékgazdálkodás 2. 2020/41.

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a T/1848 számú törvényjavaslathoz készült. Részletesen ismerteti az Európai Unió hulladékgazdálkodással kapcsolatos jogszabályi hátterét, a közel-múltbeli hazai jogszabályváltozásokat, valamint a legfrissebb statisztikai adatokat.

A hulladékok környezeti hatása

A hulladékok a környezetbe kerülve rendkívül sokféleképpen veszélyeztethetik annak elemeit és az emberi egészséget. A hulladékok bomlástermékei a talajon, illékony összetevői a levegőbe párologva, oldható komponensei pedig a talajvízbe kerülve jelenthetnek komoly környezeti és egészségügyi kockázatot. A környezeti hatás szempontjából **veszélyes és nem veszélyes hulladékokat** különböztetünk meg. A nem veszélyes hulladékok egyik csoportja az úgynevezett **inert hulladék**, amely nem bocsát ki káros anyagot a környezetébe.

A hulladékok lerakása és termikus ártalmatlanítása során elsősorban a hulladékban lévő káros anyagok környezetbe jutását kell megakadályozni, újrafeldolgozás során pedig a feldolgozó személyzetet terhelő egészségügyi hatások a meghatározóak. Lényeges szempont tehát, hogy az adott hulladék veszélyes vagy nem veszélyes jellegű-e, mert a kezelésükre eltérő erősségű szabályok vonatkoznak (Alpár 2022).

A HULLADÉKKELETKEZÉS MEGELŐZÉSE

Az Európai Unió hulladékgazdálkodási szabályozásának célja nemcsak a hulladék mennyiségének csökkentése, hanem a társadalmon átáramló anyagmennyiség mérséklése, vagyis az erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás, a megelőzés és az újrafeldolgozás arányának növekedése, valamint az égetés és a lerakás minimalizálása (Fodor 2021).

A hulladékkeletkezés megelőzése tehát a körforgásos gazdaságra való átállásra irányuló európai stratégia kulcsfontosságú része. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (European Environment Agency, [EEA](#)) [tanulmánya](#) szerint 2014–2018 között 14,8 százalékos GDP emelkedés mellett 5,2 százalékkal nőtt a keletkezett hulladék mennyisége Európában. Ez az összefüggés azt mutatja, hogy az Európai Unió alacsonyabb szinten tartotta a hulladékkeletkezést a gazdasági növekedésnél, de a jövőbeni cél az, hogy a hulladék ténylegesen csökkenjen egy növekvő gazdaságban ([EEA](#) 2022).

Ehhez a tagállami szintű hulladékmegelőző programok hatékony működése szükséges, amely nem minden tagállam esetében mondható el. 2021 közepén az EEA által vizsgált 32 ország közül 10-ben nem működött a hulladékmegelőzési program, holott korábban minden ország rendelkezett ilyen programmal.

Ennek az lehet az oka, hogy az országok a hulladékmegelőző programjaikat összehangolják a hulladékgazdálkodási terveikkel, vagy körforgásos gazdasági stratégiájukkal, amelyek egymással együttműködő hatásokat eredményezhetnek ([EEA](#) 2021).

AZ EURÓPAI UNIÓ HULLADÉKPOLITIKÁJA

Hulladék Keretirányelv

Az Európai Unió alapvető jogi kerete a hulladékok kezelésére vonatkozóan az úgynevezett **Hulladék Keretirányelv** ([2008/98/EK](#)), amelynek legutóbbi módosítása a körforgásos gazdaságról szóló intézkedéscsomag részeként a [2018/851/EU](#) irányelvvel történt meg. A módosító irányelv szigorította a hulladék megelőzésére vonatkozó szabályokat és többek között **új célokat határozott meg a települési hulladék újrafeldolgozását illetően** (2025-re a települési hulladék tömegének legalább 55 százalékát, 2030-ra 60 százalékát, 2035-re pedig 65 százalékát kell újrahasznosítani). Ezen kívül **2025. január 1-ig előírja a tagállamoknak a háztartásokban keletkező textil- és veszélyes hulladék szelektív gyűjtésének megoldását, valamint 2023. december 31-ig a biohulladék szelektív gyűjtését** illetve helyben feldolgozását (komposztálását).

A **Hulladék Keretirányelv felülvizsgálatát az Európai Bizottság 2023-ra tervezi**, melynek érdekében 2022 júliusában [nyilvános konzultációt](#) indított. A felülvizsgálat célja többek között a [hulladékhierarchia](#) hatékonyabb érvényesítése, a hulladékkeletkezés csökkentése, a szelektív hulladékgyűjtés hatékonyságának fokozása, valamint a hulladékolajok és -textilek visszagyűjtésének és kezelésének fellendítése lesz ([Héjja](#) 2022).

Az Európai Bizottság 2021 májusi közleménye ([COM\(2021\) 400 final](#)) szerint 2025-re befejezi a hulladékokra vonatkozó uniós jogszabályok nagy részének átfogó felülvizsgálatát, mely által javul a hulladékkeletkezés megelőzése, az újrafeldolgozás tiszta másodlagos anyagciklusokat eredményez, a hulladék maradékának mennyisége pedig minimálisra csökken.

Egyéb irányelvek

A Hulladék Keretirányelv mellett az Európai Unióban számos önálló jogszabály is foglalkozik a különböző kategóriákba tartozó hulladékokkal, melyek közül az alábbiakban néhányat említünk meg:

- **Elemek és akkumulátorok:** A jelenleg még hatályos [2006/66/EK](#) irányelv hatályaon kívül helyezési folyamata elkezdődött a Bizottság [COM\(2020\) 798 final](#) javaslata által, amely folyamat az Európai Parlament [első olvasatánál](#) tart (2022. november).
- **Biológiailag lebomló hulladékok:** A biológiailag lebomló hulladék kérdésével több jogszabály is foglalkozik. A Hulladék Keretirányelv konkrét elemein túl, a hulladéklerakókról szóló irányelv ([1999/31/EK](#)), illetve az ipari kibocsátásokról szóló irányelv ([2010/75/EU](#)) is rendelkezik a biohulladékokról ([Európai Bizottság](#)). A 2010/75/EU irányelv módosítására az Európai Bizottság 2020 áprilisában nyújtotta be javaslatát ([COM\(2022\) 156 final](#)).
- **Csomagolási hulladékok:** A csomagolási hulladékok kezeléséről a [94/62/EK](#) irányelv rendelkezik, melyet legutóbb a [2018/852/EU](#) irányelv módosított.
- **Egyszer használatos műanyag hulladékok:** A [2019/904/EU](#) irányelv, az egyszer használatos műanyag termékek helyett a fenntartható és nem mérgező, újrahasználható termékeket helyezi előtérbe, főként a hulladék csökkentése céljából.
- **Textilhulladékok:** A felülvizsgált Hulladék Keretirányelv – amellet, hogy a tagállamokat kötelezi a textilhulladék szelektív gyűjtésének kidolgozására – felhatalmazza a Bizottságot (11. cikk (6) bekezdés), hogy 2024. december 31-ig fontolóra vegye többek között a textilhulladékok újrafeldolgozására vonatkozó célértékek meghatározását ([2008/98/EK](#)). Ezen kívül az Európai Bizottság 2022. március 30-án tette közzé a fenntartható és körforgásos textiliparra vonatkozó uniós stratégiáját ([COM\(2022\) 141 final](#)), melynek jóváhagyását kérte az uniós intézményektől.

HULLADÉKSTATISZTIKA

A Hulladék Keretirányelv és a **hulladéokra vonatkozó statisztikákról szóló rendelet (2150/2002/EK)** jogilag kötelező erejű iránymutatást nyújt a hivatalos hulladékstatisztika összeállítása során alkalmazandó fogalmakra, alkalmazási területekre, osztályozásra, definíciókra vonatkozóan. Így az Európai Unió országai által készített hulladékstatisztikák bizonyos mértékig harmonizáltak, bár még fejlesztések szükségesek, például az európai hulladékgazdálkodási célok megvalósítására vonatkozó új szabályok bevezetése esetében.

Hulladékstatisztikát több különböző nemzetközi szervezet készít. Ezek az adatgyűjtők együttesen biztosítják a globális lefedettséget. Ugyanazt a fogalom meghatározást követik, így az adatsoroktól elvárható, hogy egymást kiegészítsék, összefüggőek és ellentmondásoktól mentesek legyenek.

Főbb szereplők közülük ([United Nations](#) 2022):

- [UNSD/UNEP](#) (United Nations Statistics Division/UN Environment Programme);
- [EUROSTAT](#) (az Európai Unió Statisztikai Hivatala);
- [OECD](#) (Organisation for Economic Co-operation and Development).

A települési hulladékokra vonatkozó legfrissebb adatok

Az Eurostat adatai alapján az Európai Unióban 2020-ban 505 kg/fő volt a települési hulladék mennyisége. Tagállami szinten **Ausztriában** (834 kg/fő), **Dániában** (814 kg/fő) és **Luxemburgban** (790 kg/fő) **képződött a legtöbb** települési hulladék, míg **Romániában** (287 kg/fő), **Lengyelországban** (346 kg/fő) és **Észtországban** (383 kg/fő) **a legkevesebb**. **Magyarország** (403 kg/fő) a negyedik legkevesebb települési hulladékot termelő ország az Európai Unióban ([Eurostat](#) 2021).

Ha azonban a teljes hulladéktermelést vizsgáljuk, máshogy alakul a tagállami sorrend.

2020-ban az Európai Unióban 4808 kg/fő hulladék keletkezett, amelytől **Finnország** (20 993 kg/fő), **Bulgária** (16 785 kg/fő) és **Svédország** (14 664 kg/fő) tér el a legjobban.

A legkevesebb hulladékot Horvátország (1 483 kg/fő), **Lettország** (1 501 kg/fő) és **Portugália** (1 612 kg/fő) termelte. **Magyarország** (1 648 kg/fő) ebben az összehasonlításban is a negyedik legkevesebb hulladékot előállító ország.

2020-ban az Unióban termelt hulladék 31,3 százaléka került lerakókba, 39,2 százalékát pedig újra feldolgozták ([Eurostat](#) 2022a).

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS MAGYARORSZÁGON

Az új hulladékgazdálkodási rendszer

Magyarországon a hulladékgazdálkodásról szóló **2012. évi CLXXXV.** törvény értelmében a hulladékgazdálkodási feladatok megoszlanak az állam és az önkormányzatok között. A törvényt legutóbb a **2021. évi II. törvény** módosította, amely az alábbi változásokat is tartalmazza.

2019-ben a kormány döntése alapján megkezdődött az áttérés egy új típusú feladatellátásra. Ennek lényege **az állami szerepvállalás növelése és magánfelek bevonása az állami feladatok ellátásába**. Mindezek alapján az új modell kiinduló pontja vagy valamely kizárólagos állami tulajdon, vagy valamilyen jogbeazonosítása, amelynek átengedésére az úgynevezett **koncessziós jog** keretében kerül sor.

A koncesszió létrehozásával megszűnik az önkormányzatok hulladékgazdálkodási kötelezettsége, így a települési önkormányzatoknak csak a köztisztasági feladatok ellátása keretében kell az elhagyott hulladékot összegyűjteniük (**2011. évi CLXXXIX. törvény** 2021-es módosítása).

A hulladékgazdálkodási törvény értelmében **az új koncessziós modell 2023. június 30-tól kerül majd bevezetésre** (Boros 2021).

Az új büntetőjogi szabályozás

Szintén a 2021. évi II. törvény tartalmazza a Büntető Törvénykönyv ([2012. évi C. törvény](#)) hulladékgazdálkodás rendjének megsértésére vonatkozó módosításokat. Az új szabályozás szélesebb körűvé vált, vagyis a nyilvántartásba vétel, a bejelentés vagy az engedély nélküli, illetve az engedély határait túllépő hulladékgazdálkodási tevékenység önmagában – a hulladék veszélyeztető mértékének bizonyítása nélkül – is büntethetővé vált (Garai 2022).

Statisztikai adatok

Az egy főre jutó települési hulladék mennyisége Magyarországon 2020-ban 403 kg volt, melyből 218 kg/fő került hulladéklerakóba és 48 kg/fő volt az a mennyiség, amelyből az égetése során felszabaduló energia hasznosult ([Eurostat](#) (2022b)). Az újrafeldolgozott települési hulladék aránya 32 százalék volt 2020-ban ([Eurostat](#) (2022c)).

Források:

- Alpár Vera Noémi (2022): Felelős gazdálkodás. A környezet elleni bűnözés szabályozása és szankcionálása. In: Domokos Andrea (szerk.): A természet, környezet büntetőjogi védelme. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 83–143.
- Boros Anita (2021): A hulladékgazdálkodási (köz)szolgáltatás megszervezésének új hazai modellje. In: Árva Zsuzsanna, Barta Attila (szerk.): Évtizedek a magyar közigazgatás szolgálatában. Ünnepi tanulmányok Balázs István professzor 65. születésnapjára. Debrecen: A Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara. 385–407.
- [EEA](#) (European Environment Agency) (2021): Progress towards preventing waste in Europe — the case of textile waste prevention.
- [EEA](#) (European Environment Agency) (2022): Egyértelmű lehetőségek az európai hulladékkezelés és gazdasági növekedés szétválasztására.
- [EUR-Lex](#): Az EU hulladékgazdálkodási jogszabálya.
- [Európai Bizottság](#): Biológiailag lebomló hulladékok.
- [Európai Bizottság](#): Hulladék és újrahasznosítás.
- [European Commission](#) (2021): Study on the technical, regulatory, economic and environmental effectiveness of textile fibres recycling. Final Report. 23.
- [Eurostat](#) (2021): Municipal waste statistics.
- [Eurostat](#) (2022a): Waste statistics.
- [Eurostat](#) (2022b): Municipal waste by waste management operations.
- [Eurostat](#) (2022c): Recycling rate of municipal waste.
- Fodor László (2021): Egyszer volt, hol nem volt...néhány gondolat a „hulladékjogról” a körforgásos gazdaságra való áttérés ürügyén. In: Tahyné Kovács Ágnes (szerk.): Vox Generationum futurorum. Ünnepi kötet Bándi Gyula 65. születésnapja alkalmából. Budapest: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara. 103–113.
- Garai Renáta (2022): A hulladékproblematika jelene és jövője – merre tovább? In: Domokos Andrea (szerk.) (2022): A természet, környezet büntetőjogi védelme. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 183–202.
- Héjja Eszter (2022): Európai bizottsági kérdőív a hulladék-keretirányelv felülvizsgálatáról. [HOSZ](#) (Hulladékgazdálkodók Országos Szövetsége)
- [United Nations](#) (2022): Conference of European Statisticians Framework on Waste Statistics.